

MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, II., Pasaréti-ut 6.

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
az 1935. évre 28 pengő.

Alapította:
BONCZA MIKLÓS

Főszerkesztő:
Dr. NÉMETHY KÁROLY

Szerkesztik: **Dr. NÉMETHY IMRE** és
Dr. MÁRTONFFY KÁROLY

A közigazgatási eljárás reformjai.

Írta: *Erekly István.*

II.

A magyar közigazgatás atlasza s a közigazgatási ügyintézés reformja.¹

Az 1901:XX. t.-c. — a jogorvoslatokra, a rendőri büntető bíraskodásra, a kihágási büntetéspénzekre, a kézbesítésekre, az ügyvitelre, a pénzkezelésre és a számvitelre vonatkozólag — oly nagyszabású újításokat léptetett életbe, hogy a közigazgatási eljárás 1901-iki átalakítását magyar szempontból teljes joggal nevezhetjük korszakalkotó reformnak. Sőt, ha nem volnánk számra kicsiny nemzet s ha nyelvünket s tudományos irodalmunk termékeit éppugy ismernék a külföldön, mint pl. a francia vagy a német közigazgatási jog alkotásait: — akkor az 1901:XX. t.-c. az összehasonlító jogtudomány művelőinek az elismerését is kivívna s nemzetközi viszonylatban is jelentős alkotás gyanánt szerepelne. Mert hol van az az állam, amely pl. az ügyvitelt valamennyi községére és megyéjére nézve oly egységesen és oly magas színvonalon szabályozná, mint ahogy ezt a mi ügyviteli szabályaink teszik?

De bármily nagyszabású volt az 1901-iki reform s bármennyire jogos önérettel tekinthetnek vissza e reformra annak szellemi megalkotói s ezek sorában első helyen és legfőképpen Némethy Károly, — a magyar közigazgatási eljárás ez időszerint ismét reformra szorul. Azok azonban, akik ezt a *második* reformot készítik elő, nem elégszenek meg többé az első reform megalkotóinak egyszerű és mindenki számára érthető programjával, mert nem egyszerűsíteni akarják a közigazgatást, mint ahogy ezt az 1901-iki reform tervezői mondanák, — hanem racionalizálni. Felvetem tehát a kérdést, van-e valami lényegbe vágó különbség *egyszerűsítés* és *racionalizálás* között? Minthogy a racionalizálás féle műszót a *külföldtől* vettük át, — a válasz megadásánál is a *külföldi* jogból kell kiindulnom.

Az északamerikai Egyesült Államokban a városokat eredetileg az állam kisebbitett másainak, aféle miniatűr államoknak tekintették s épp ezért a városok alkotmányát s közigazgatásuk eljárási szabályait is teljesen az Unio és a tagállamok mintájára szabályozták.

Valamint tehát emezekben, ugyanugy a városokban is különbséget tettek törvényhozó és végrehajtó hatalom között; — s valamint az Unio és a tagállamok alkotmányait, ugyanugy a városi alkotmányokat is e két hatalom elválasztására és egyensúlyára építették fel. Minthogy a városok törvényhozó hatalma gyanánt a képviselőtestület, végre-

hajtó hatalmak gyanánt pedig a polgármester szerepelt, — a hatalmak elválasztása és egyensúlya azt jelentette, hogy a polgármester a képviselőtestület ülésein meg nem jelenhetett s a két hatalom egymással éppugy írásba foglalt üzenetek útján érintkezett s a polgármestert éppugy vetojog illette meg a képviselőtestülettel, — ezt pedig a veto hatálytalanságának a joga, — de csak minősített szótöbbség esetén a polgármesterrel szemben, mint ahogy ezt az Unio és a tagállamok alkotmányai az elnök, a kormányzók s a törvényhozó testületek egymáshoz való viszonyának a szabályozásánál látjuk. A városoknak miniatűr államok gyanánt felfogása a közigazgatásra is kihatott s ugyanoly nehézkes és bonyolult eljárást alakított ki a városi közigazgatás terén, mint amilyen kialakult az Unio és a tagállamok közigazgatásában.

Vannak talán, akik bizarr amerikai ötletnek tartják azt a gondolatot, hogy a város nem más, mint az állam kicsinyített mása, s épp ezért a város alkotmánya s közigazgatásának az eljárása sem lehet más, mint az állami alkotmány és az állami közigazgatási eljárás szolgái másolata. Ezeknek felhívom a figyelmét arra, hogy hasonló szellem hatja át az európai államok törvényhozásait is. Hiszen ezért szerveztünk a városokban az államok parlamentjei mintájára városi parlamenteket s ezért szabályozzuk e kétféle parlament működését s az ellenőrzésük alatt álló közigazgatási szervek eljárását is lényegileg véve hasonló szabályok szerint. Ujabban ezen azonos elvek alapján való szabályozás legvégső okát akképen szokták kifejezni, hogy az állam és a városok egyaránt *hatalmi* alakulatok s ez a *közös* jellemvonás teszi indokolttá az állam és a város szerveztetésének és közigazgatási eljárási szabályainak a hasonlóságát.

A hatalmi állam s a város, mint hatalmi alakulat gondolata akkor rendült meg, amikor az állam és a városok eszelekvőleg is részt kezdtek venni a gazdasági életben s az állami és a municipal-szocializmus terjedésével kapcsolatban mindinkább gyökeret vert az a felfogás, hogy a mai modern állam nem *hatalmi*, hanem *gazdasági* állam, a mai modern város pedig nem hatalmi, hanem *gazdasági* alakulat.

Az északamerikai Egyesült Államokban — az önkormányzatnak ezen legnagyobb szabású laboratóriumában — nem a szocializmusnak ez az elméleti álláspontja, hanem a városi önkormányzat elemzése vezetett ugyanilyen következtetésekre. Azok u. is, akik a városi közigazgatást behatóbban tanulmányozták, — akkor elemezték a város hatáskörét, amikor az amerikai városok fejlődése a legnagyobb arányokat öltötte; — s épp ezért, mind többen és többen akadtak olyanok, akik a város építés lázában a városnak, mint *köz hatalmi* egységnek a jelentőségét nem ismerték fel s a városok munkálkodá-

¹ A cikk első részét lásd a Magyar Közigazgatás 1935. március 17-iki 11. számában.

sából csak a különböző kereskedelmi és ipari vállalkozásokat, a középületek létesítését, az utcák kövezését és világítását, a esatornázást, a vízzel való ellátást, a telkek eladását és vételét, a kölcsönöket, stb. voltak hajlandó figyelemre méltatni. Nem lehet tehát meglepő, hogy a kutatók egy része az egész városi közigazgatást és kormányzatot, mint *business-t*, vagyis mint üzletet fogta fel, — magát a várost pedig a közönséges részvénytársaságtól, miben sem különböző *business corporation*-nak, vagyis olyan gazdasági alakulatnak tekintette, amelynek részvényesei gyanánt a város adófizető polgárai szerepelnek.

Világos, hogy ez az álláspont tarthatatlan. Hiszen a városnak sok és nagyon jelentékeny olyan funkciója van, amelynek az ellátását üzleti tevékenységgé minősíteni nem lehet. A pénzügyi közigazgatás és a rendészet terén pl. a város nem mint vállalkozó, hanem mint a közhatalom egy részének a birtokosa lép fel. A szegényügyi és a jóléti közigazgatás terén pedig az üzleti szellem egyáltalán nem érvényesülhet s a közhatalom gyakorlása is háttérbe szorul az igazi és legfőbb céllal, t. i. a jólétszolgálat és a társadalmi jólét emelésének szociális feladatával szemben. De bármennyire elhibázott volt a *business corporation* elmélete, — az amerikai városok szempontjából mégis korszakalkotó jelentőségre tett szert. Azok ugyanis, akik a várost az államtól, mint hatalmi alakulattól lényegesen különböző gazdasági alakulattal tekintették, — egy kereskedelmi szellemtől áthatott közigazgatási reformot követeltek. — Ennek a teljesen új szellemű reformnak a hívei a népképviselői alapon felépült régi szervezetet csak arra tartották jónak, hogy vezető szerephez és hatalomhoz jussanak a városok sorsának intézésében olyan u. n. hivatásos politikusok is, akikből a városok ügyeinek intézéséhez szükséges minden szakértelem hiányzott, akik annyira nem voltak szakértők, s annyira csak a politizálásból éltek, hogy őket semmiféle magánvállalat, vezetőállásban nem alkalmazta volna. A kereskedelmi szellemű reform hívei képtelenségnek tartották, hogy a városok sokmillió értékű vállalkozásait olyanok irányítsák, akikre még jelentéktelen magánvállalatok vezetését sem lehetne rábízni s két irányban reformálták a városok egy részében a városi közigazgatást.

Először szakították a népképviselői rendszerrel s a hatalmak elválasztásának a dogmájával; s hogy a városok sorsának intézését hivatásos politikusok helyett szakértőkre bízassák, — a régi rendszer romjain két kereskedelmi szellemtől áthatott önkormányzati rendszert építettek fel, t. i. egyrészt a *city government by comission*ot, vagyis az igazgatósági s másrészt a *manager plant*, vagyis a vezérigazgatói rendszert. E két rendszer előnye abból állott, hogy a képviselőtestületeknek alakításához kötött, időpocsékoló és szónoklásra esábitó tanácskozásai megszűntek s ugyanolyan politikától mentes, nyugodt és gyors munkálkodás honosodott meg a városi közigazgatás terén, mint amelyet a nagy részvénytársaságoknál lehet látni.

Másodszor kereskedelmi szellemben reformálták az egész közigazgatási eljárást és pénzkezelést s meghonosították mindazokat a technikai újításokat, amelyeket a nagy ipari és kereskedelmi vállalatok s az óriási nagyarányú pénzintézetek elfogadtak.²

² V. ö. a részleteket illetően dr. Ereky István: Önkormányzat az Északamerikai Egyesült Államokban 30—39., 74—80. old.

Ugyanilyen kereskedelmi szellemben alakították át — ha a városok alkotmányát nem is — de a városok közigazgatási eljárását Angliában; — és ugyanilyen szellemben alakították át a világháború után a közigazgatást a maga teljes egészében, tehát az állami közigazgatásra vonatkozó részében is — az európai szárazföld vezető államaiban; elsősorban és legfőképpen Németországban.

E reformok mindegyike azon az alap gondolaton épül fel, hogy bármennyi és bármily fontos különbségek álljanak fenn a közhatalmi és a szociális jóléti törekvések következtében egyrészt az állam, a megyék és a községek közigazgatása s másrészt a nagy vállalatok magánigazgatása között, — bizonyos szempontokból a köz- és a magánigazgatás hasonlítanak egymáshoz. Az állam, a megye, a város és nagy vállalatok alkalmazottai egyaránt rengeteg sok és sokféle ügyet vannak hivatva elintézni; — egyaránt rengeteg sok idegen pénzt kezelnek; — s egyaránt jó, gyors és olcsó eljárásra kell, hogy törekedjenek.

S minthogy ez a törekvés a nagy vállalatok organizatorjait az eljárás beható tanulmányozására, a szervezet és az ügyintézés *racionális* átalakítására s ahol csak lehetséges volt, a technikai vívmányok alkalmazására, vagyis *mechanizálás*ra serkentette, — a közigazgatás organizatorjai is elemi kötelességüknek kezdték tartani, hogy ők is beható és rendszeres tanulmányozás tárgyává tegyék a közigazgatást a maga teljes egészében; — kiküszöböljenek a szervezetből és az eljárásból mindent, ami céltalanná, feleslegessé és irracionálissá vált; — alkalmazták, ha csak lehetséges mindazokat az újításokat, amelyeket a nagyvállalatok organizatorjai a kereskedelem, az ipar és a forgalom terén kieszeltek; — s amennyire lehetséges, a közigazgatás eljárását is mechanizálják.

A nagy magánvállalatok összességénél azonban soha sincs megállás. Az élet fejlődik; a technika csodái újabb és újabb igényeket és újabb és újabb vállalatokat szülnek. A szervezetet és az eljárást tehát a nagyvállalatok organizatorjai a maguk összességében állandóan megfigyelik és javítgatják; — a reformmunka nem mint korszakalkotó, kivételes ténykedés, hanem, mint a mindennapi életbe szervezen beleilleszkedő organizálás jelentkezik.

Ezek után azt hiszem könnyű lesz az egyszerűsítést és a racionalizálást elhatárolni.

Az 1901:XX. t.-c. egyszerűsítése — mint láttuk — kizárólag a közigazgatás saját tapasztalataira támaszkodó, előfordulását tekintve kivételes és hatásai szempontjából korszakalkotó reform volt. Az, amire közigazgatásunk jelenlegi organizatorjai törek-szenek — vagyis az u. n. *racionálizálás* — nem kizárólag a közigazgatás saját tapasztalataira támaszkodik, hanem a gazdasági élet nagy vállalatainak az igazgatását is figyelemmel kíséri s az általuk meghonosított újításokat is felhasználni iparkodik; — s mint ilyen nagyobb látókörű egyszerűsítés nem kivételesen előforduló reform akar lenni, hanem arra törekszik, hogy a közigazgatás szervezetét és eljárását állandóan megfigyelje, az egyszerűsítésükre irányuló munkát folytonossá tegye s az állam mindennapi rendszeres tevékenységébe beleillessze.

Ennek a nagyobb látókörű állandó és rendszeres egyszerűsítésnek az előmunkálatait nálunk Magyary Zoltán indította meg. A munkálatokat 1932 ősze óta a belügyminiszter irányítása és vezetése mellett a belügyminisztérium külön osztálya

végzi. Ez osztály Perczel Attila vezetésével készítette A magyar közigazgatás atlasz-át, mely már a bécsi közigazgatási kongresszuson feltűnt; s most, hogy azt teljes egészében feldolgozva, vitéz Keresztes Fischer Ferenc belügyminiszter — néhány hónappal ezelőtt — közzétette, lehetetlen el nem ismerni, hogy a *magyar közigazgatás szervezetének grafikai ábrázolása nemzetközi viszonylatban is elsőrendű alkotás.*

S bár csak az eljövendő reformmunka tervezetét nyújtja, ugyancsak kiváló alkotás „A közigazgatási ügyintézés reformja” című munkát is, amelyet dr. Alsó László h. árvaszéki elnök, dr. Mártonffy Károly miniszteri titkár, egyetemi m. tanár, dr. Moór Elemér miniszteri oszt. tanácsos, Perczel Attila főtanácsnok és dr. Szitás Jenő miniszteri tanácsos közreműködésével, dr. Fluck András tb. főszolgabíró szerkesztett, s amelynek mellékleteit dr. Liszonyi Vince László és Tattai Pál építészmérnök készítették.

A tervezet alaposan megindokolja, hogy a reformmunkát miért legcélszerűbb a saját helyi szervekkel rendelkező szakigazgatási ágaknál kezdeni s miért kell az ügymenet átszervezését az általános közigazgatási szervekre csak akkor kiterjeszteni, ha a szakigazgatási szervekre vonatkozó reformmunkálatok már elkészültek?

Maga a reformmunka négy fázisra fog szétválni.

Az első fázis a rendszeres adatfelvételt foglalja magában s az ügyforgalmi statisztika segítségével megállapítja, hogy mely ügyek tekinthetők az illető igazgatási ágazat jelentőséggel bíró ügytípusainak, illetve melyek az olyan kevésbé jelentős ügyek, amelyeket a rendszeres adatgyűjtés folyamán figyelmen kívül lehet hagyni?

El megállapítás után az illető igazgatási ágazatnál kiválasztanak 3—5 azonos típusu alsófoku hivatal s az érdekelt főhatóság 3—5 tisztviselője elvégzi egy-egy konkrét ügy valóságos aktaszerű intézési menetének a vizsgálatát, végig követi ugyanezen ügyek további intézésének a menetét mindazon többi hatóságoknál, amelyek a konkrét ügy intézésében résztvettek s az ügymenet vizsgálat eredményét részletesen fel is ábrázolják.

A reform munkálat második fázisában az egyes igazgatási ügytípusok részletes grafikai ábrázolásai alapján elkészítik azok sematikus grafikai ábrázolását; áttanulmányozzák az egyes igazgatási ügytípusokra vonatkozó törvényeket és rendeleteket s megállapítják, hogy a szükséges tennivalók a konkrét ügy valóságos menetében logikus sorrendben követik-e egymást, nincsenek-e az ügymenetben felesleges tevékenységek, nem kapcsolódnak-e bele az ügymenetbe olyan hivatalok, amelyeknek a munkáját nélkülözni lehetne, nem tartalmazznak-e a jogszabályok túlméretezett intézési előírásokat stb.? S ezen szakszerű birálat alapján készítik el az átszervezés tervezetét, amely a tennivalók elintézését logikusan rendezi, a feleslegesen közreműködő hivatalokat az elintézésből kikapcsolja stb. s ezáltal időben és munkában egyaránt jelentős megtakarításokat ér el.

A munkálat harmadik fázisa a belszolgálati ügytípusok menetét szervezi át s az iratkezelés rendszereit dolgozza ki akképpen, hogy minden hivatal kiválaszthassa a maga részére a legmegfelelőbb rendszert.

A munkálat negyedik fázisában a legapróbb részletekig megbirálják az alkalmazott munkamód-

szereket, munkakapcsolatokat és munkamozzanatokat s a birálat eredményeképp a túlméretezett tevékenységeket lemérséklük, egyes munkamozzanatokat összevonnak, a feleslegeseket kiselejtezzük, stb.

E reformtervezet eredményeképp a legkülönbözőbb természetű reformok jöhetnek létre. Az erdészeti igazgatás terén pl. a megfelelő átszervezés³ a modern közigazgatás egyik legfontosabb alapelvét, t. i. az üzemek gazdasági tevékenységének és a közigazgatásnak egymástól való elválasztását valósítja meg s következőképp olyan elvet juttat érvényre, amely fontosságban vetekszik a közigazgatás és az igazságszolgáltatás elválasztásának az elvével.⁴ Ezzel szemben a pénzügyigazgatás terén a javasolt reform azzal, hogy a házadó kivételei műveletét négy alapváltozatra formálja át s az egyes házak házadóterhét s az összes járulékokat egy összegben vetteti ki nyolc rész összeg helyett, a szorzási műveletek számát jelentékenyen csökkenti; s mivel az egyik fővárosi adókerületben ezen a réven 3716 szorzási műveletből 3225 szorzási műveletet takarít meg, 87 százalékos munkacsökkenést idéz elő a szorzási műveletek terén. Koránt sem akarom a munkatehernek ezt a csökkentését lekicsinyelni, de míg az erdészeti közigazgatás átszervezése elvi jelentőségű reform, addig a pénzügyi közigazgatásra vonatkozólag felhozott példa egyszerű technikai fogás, amelynek elvi jelentősége nincs.

Midőn megállapítom, hogy a közigazgatás megfelelő átszervezése nemcsak államférfiakhoz méltó nagy elgondolásokat tesz szükségessé, hanem jelentéktelennek látszó aprólékos *technikai fogásokat* is, újból kiemelem azt az alap gondolatot, amelyen az egész reformmunka tervezete s vitéz Keresztes Fischer Ferencnek rendkívül tömör és értékes bevezetése felépül. E szerint a modern közigazgatás szervezetét és eljárását állandóan meg kell figyelni s az egyszerűsítés munkájának állandóan folyamatban kell lennie; ami csak úgy lehetséges, ha az egyszerűsítéssel nem mint valami korszakalkotó munkával csak nagy idők nagy emberei kivételesen foglalkoznak, hanem ha ezt a mindennapi élet munkájába beillesztett reformmunkálatot egy állandó szervezet végzi el. Nem elég tehát, ha egy-egy miniszter felismeri az állandó és rendszeres egyszerűsítés jelentőségét s mint pl. vitéz Keresztes Fischer Ferenc tette, lelkesedéssel karolja fel az organizátorok reformtörekvéseit; szükséges, hogy a gondolat gyakorlati nagy jelentőségét a *törvényhozás* is felismerje és a megvalósításához szükséges szervezet a törvény parancsára építse fel.

³ Az átszervezés abból áll, hogy a kincstári erdőhivatalokat, mint üzemeket az erdészeti közigazgatásból kikapcsolják, az állami erdőhivatalokat és az erdőfelügyelőket pedig körzeti erdészeti szervekké vonják össze.

⁴ Az elválasztás annyit jelent, hogy aki az üzemekre vonatkozó gazdasági tevékenységet fejt ki, annak nem szabad közhatalmat gyakorolnia; aki pedig, mint pl. az imperiummal felruházott köztisztviselő közhatalmat gyakorol, annak nem szabad az üzemekkel kapcsolatos gazdasági tennivalókat ellátni. Ahol ez az elv nem érvényesül, ott vagy az üzemek korrumpálják a közigazgatást, vagy megfordítva. Az elvre tehát a közélet tisztasága érdekében van szükség.

**Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában,**

Amen

A gyakorlati közigazgatási vizsga anyaga.

A belügyi igazgatási szakvizsga anyaga.

4. Rendőri büntetőbíráskodás.

A) A kihágási büntetőtörvénykönyvnek (1879:XL. t.-c.) a kihágási cselekmények meghatározására, a minősítő jogforrásokra, a megállapított büntetésekre, azok végrehajtására, a mellékbüntetésekre, az elévülésre vonatkozó általános szabályai.

B) A rendőri büntető eljárás egységes szabályozásáról kiadott 65.000/1909. B. M. sz. rendelet (Rbsz.; különösen

hatósági fokozatok; a hatáskör; az eljárásra való illetékesség; a hatásköri az illetékességi összeütközések hivatalból való eldöntése; a hatásköri bíróság hatásköre, az illetékes helyett más rendőri büntetőbíróág kiküldése; a fegyveres erő tagjai; a területenkivülség; személyes mentesség kedvezménye alatt álló egyének; az országgnyűlés tagja elleni eljárás; a kihágási eljárásban a vád- és védelem rendszere; a vádat képviselő tiszti ügyész, ügyészi megbízott, szakképviselő; sértett jogai és kötelességei; hatósági tagok kizárása és mellőzése; magánjogi igények érvényesítése; az eljárás megindítása, sértett indítványára, hatósági feljelentésre; a feljelentés elutasítása, áttétele; előzetes jogkérdés tisztázása végett az eljárás felfüggesztése; ügyek egyesítése; büntetőparancs kibocsátása; jogorvoslat a büntető parancs ellen; a tárgyalás kitűzése; terhelt előállítás (bekísérése); előzetes letartóztatása; kezesség; biztosíték adás; távollévők nyomozása; elővezetés; lefoglalás; házkutatás; személymotoszás; hatósági szemle; előzetes kihallgatás kivételes esetben; az érdemi tárgyalás előkészítése; bizonyítás; tárgyalás befejezése; bírói mérlegelés; határozatok nemei és közlésük; végzés, ítélet; tartalmuk, indokolásuk; a határozatok közlése: kihirdetés, kézbesítés; ítélet kijavítása; rendes jogorvoslatok: fellebbezés felfolyamodás, rendkívüli jogorvoslatok: igazolási kérelem újrafelvétel, jogerős határozatok kivételes felülvizsgálata; fellebbviteli hatóságok előtti eljárás; felülbírálat hivatalból; változtatás a terhelt javára, vagy terhére; eljárási költségek, tanudj, szakértői díj, megállapítása, viselése; ítélet végrehajtása; kegyelmi eljárás; elzárásbüntetés végrehajtása; több elzárás összbüntetésbe foglalása; halasztás; pénzbüntetés és eljárási költségek végrehajtása; pénzbüntetés átváltoztatása elzárásbüntetésre; megítélt magánjogi követelések behajtása: különleges eljárás borkihágási ügyekben (1924:IX. t.-c., 1929:X. t.-c. 2000/1929. F. M.; az első büntetőnovella (1908:XXXVI. t.-c.) kihágási vonatkozású rendelkezései, különösen a büntetés feltételes felfüggesztése, a fiatalokra vonatkozó rendelkezések s eljárás a büntető jogszabályokba ütköző cselekményt elkövető gyermekekkel szemben (1913:VII. t.-c.); eljárás a közveszélyes munkakerülőkkel szemben (1913:XXI. t.-c.), a második büntető novella (1928:X. t.-c.) kihágási rendelkezései.

C) Államelleni kihágások; kivételes eljárásra vonatkozó rendeletek megsértésével kapcsolatos kihágások; a népforgalmi rendészeti kihágások; saját rendészeti kihágások; gyülekezési és egyesületi jog körébe eső kihágások; a munka rendszetével kapcsolatos kihágások; a vallás- és annak szabad gyakorlata elleni kihágások; pénz- és értékpapírok hamisítására vonatkozó kihágások; családi állás elleni kihágások; közbiztonság elleni kihágások; közrend- és közszemérem elleni, valamint erkölcsrendészeti kihágások; szerencsejuttékkal elkövetett kihágások; testi épség és közegészség elleni kihágások; kóbor cigányokra vonatkozó szabályok megsértésével kapcsolatos kihágások; tűzrendészeti kihágások, igazgatás rendészeti kihágások; statisztikai adatok szolgáltatásával kapcsolatos kihágások; uti-, vízi-, légi közlekedésrendészeti kihágások; posta-, távirat-, távbeszélő-, rádió kihágások; tulajdon elleni kihágások; véderő elleni kihágások; oktatásügyi kihágások; a szociális közigazgatással, különösen a gazdasági munkásügyek intézésével kapcsolatos kihágások; mezőgazdasági- és mezőgazdaságiipari rendészeti kihágások; ipari- és kereskedelemrendészeti kihágások.

D) Az elsőfokú rendőri büntetőbíróágok és a fellebbviteli hatóságok, valamint a tiszti ügyész ügyvitele (105.000/1909. B. M. sz. rendelet) és a belügyminiszteriumban felállított Kihágási Tanács szervezete, bírói hatásköre, működése (287/1930. B. M. eln.); a büntetések feltételes felfüggesztésének nyilvántartása (20.002/1908. I.

M. sz. r.); Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal részére adatszolgáltatás (24.300/1908. I. M.); a kihágási pénzkézelési szabályzat (127.000/1903. B. M., 152.720/1922. B. M. 75.500/1927. VI. a B. M. sz. r.) rendelkezései, — lefoglalt, őrizetbe vett tárgyak nyilvántartása, kezelése; nek rendje, a kihágási átalány kezelése, elszámolása; elzárásbüntetések nyilvántartása, végrehajtása; — elzárásbüntetést töltő elítéltek munkáltatása, munkadíjuk, munkajutalmuk pénztári kezelése, elszámolása; pénzbüntetések, eljárási költségek, magánjogi követelések nyilvántartása, behajtása, közadók módjára való végrehajtása, kezelése, elszámolása, kihágási büntetések hovaforditása; községi bíróságok ügyvitele; székesfővárosi középonti kihágási nyilvántartó szabályzata (44 583/1911.).

ÁLTALÁNOS KÖZIGAZGATÁS.

Községi ügyek.

A községek pénzkézelésének egyszerűsítése a postatakarékpénztár csekk- és kliringforgalmának igénybevételeivel.

1. A csekk- és kliringforgalomba felvétel szüksége és előnyei.

A modern közjogi elméletek képviselői előszeretettel hasonlítják össze az államot az emberi szervezettel. Az ilyen összehasonlítás szerint az állam közigazgatási gépezete az emberi szervezet idegrendszerének felel meg.

Ha az összehasonlítás fonalát tovább vezetjük, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy az állam közigazgatási gépezetében a jegyző az emberi szervezet idegközpontjához hasonló hivatást teljesít. A jegyző helye ugyanolyan szerény és tevékenysége van annyira fontos az állam életében, mint az ember testében az idegközpontjához. Ezért helyes az, hogy az állam közigazgatásának racionalizálására vonatkozó kérdésekben a gyakorlati életet jól ismerő jegyzők is meghallgattatnak. Ezt főként az utóbbi években észleltük, attól fogva, hogy a racionalizálásra irányuló tevékenység irányítását a belügyminiszter vette kezébe.

Bizony évszázadok múltak el, míg az obstitucióból (nából) lett notáriusból kialakult a községi ügyek meghallgatására szánt hivatást, a jegyzőt s ugyanígy lassu fejlődés után emelkedett a jegyzői iroda arra a szintre, amelyen ma van. Csak az utóbbi évtizedekben észleltünk mind a jegyzőképzés, mind a jegyzői munka megbecsülése terén kedvezőbb eredményeket. Rohamosabb fejlődésről, illetőleg ezirányú törekvésekről — bizony — csak a közelmúlt óta beszélhetünk. Persze, sokkal lendületesebb lenne ez a fejlődés, ha — eltekintve az anyagi nehézségektől, melyek kétségtelenül meglassítják ezt a folyamatot — a racionalizálási törekvéseknek kevesebb elvi ellensége volna.

Rossz uton jár az, aki a fejlődéssel járó nehézségekre való hivatkozással hátráltatja az előrehaladást, de ugyanolyan rossz uton jár az is, aki egyedül vagy első sorban szervezeti változásokkal kívánna a jegyzői hivatal racionalizálását megvalósítani. Igaz, hogy erre is joggal gondolhatnánk, mert hiszen a jegyző sok és sokoldalú munkája szinte meghaladja a véges emberi erőt. De valljuk meg az igazat, hogy alig van olyan reánk ruházott feladat, amely másra áthárítható a falu lakossága érdekeinek sérelme nélkül. Épp ezek szem előtt tartása azt fogja eredményezni, hogy idők folyamán egyre nagyobb mennyiségű és jelentőségtelesebb feladatokat bíznak ránk. A községi tisztviselők létszámának felemelésére nem gondolhatunk még a mostaniaknál kedvezőbb időkben sem. Csak egy helyes út van: végigmenni az összes feladatokon és ahol lehet, az eljárási szabályokat egyszerűsíteni. De ennek is úgy kell történie, hogy az egyszerűsítések után ne hiányozzék valami fontos dolog, ami eddig megvolt, hanem tartalmasabb és mégis könnyebben végezhető munkánkkal a közérdeket jobban szolgáljuk.

Ilyen célszerű újításnak tartom a községi pénzkézelés terén a m. kir. postatakarékpénztár csekk- és kliringkezelésének igénybevételeit.

Erre módot nyújt az 1923:VII. tc. 25. §-a alapján 128 214/1923. B. M. szám alatt kiadott (a B. K. 1923-1 évfolyamának 1950. oldalán közzétett) belügyminiszteri körrendelet. Ha a kísérletnek alapján bizonyosodik, hogy a községeknek a postatakarékpénztári csekk- és kliringkezelésbe való bekapcsolódása előnyös, akkor in-

dokolt volna az említett rendeleteknek akként módosítása, hogy minden egyes postahivatallal rendelkező nagyközség és jegyzőségi székhely s indokolt esetekben a rendszerint csak postaügynökséggel bíró községek az egész pénzkezelésükre, s nemcsak az adókezelésre nézve legyenek kötelesek a csekk- és kliringkezelés (az alábbiakban rövidség kedvéért: csekkezelés) igénybevételére.

A csekkezelés igénybevétele különös anyagi megterhelést nem jelent. Ebből a községeknek számtalan előnyük lehet, viszont semmiféle hátrányuk nincs. A községi pénzkezelő előljárók a csekkezelés mellett jóformán teljesen mentesülnek a pénzkezelésnek — sokszor bizony még a jegyzőre nézve is — kényelmetlen és kellemetlen következményeitől s jóformán teljesen kikapcsolhatjuk — a mai szemmel nézve időrablásnak tekinthető és a készpénzkezelésnél elkerülhetetlenül szükséges — személyes jelenlétet, mind a községi előljárók (jegyző), mind az eljáró felek részéről. Gondoljunk csak a nehézkes pénztárvizsgálatokra, a pénzkezelési napokon összejövő tömegekre!

A csekkezelés igénybevétele esetén mindenkor tisztá képzünk van a községi pénztár készletéről, kikapcsoljuk a kényelmetlen készpénzkezelést és személyes eljárásokat, az ellenőrzés terén pedig mérőföldet haladunk előre. És — ami szintén igen fontos — ugyiszólván teljesen lehetetlenné tesszük a különböző visszaéléseket, gyanúsításokat és a posta fejlesztése körül nagy szolgálatot teszünk mind az államnak, mind a községnek.

Vegyük tehát sorba a csekkezelésre való áttéréssel kapcsolatos tennivalókat, amelyek ismertetése során mindig a gyakorlati életre, a megvalósítás lehetőségére, az egyes nehézségekre és azok leküzdését szolgáló módosításokra gondoltam. Ezzel a kérdéssel igaz kartársi szeretetből s nem szerepelni vágyástól indítatva foglalkoztam. Szerény tehetségemtől lehetőleg minden elkövettem, hogy — elsősorban kartársaimnak — szolgálatot tegyek, nehéz munkájukat megkönnyítsem s éppen ezért annak remélésére érzem magam feljogosítva, hogy kartársaim igaz megértéssel fogadják szerény törekvéseimet és jóindulattal figyelmeztetnek az esetleges hibákra. Az említett tárgykörben ezúttal csak egyes alapvető kérdésekkel foglalkozom: a csekkezelést érintő egyéb tennivalókra más alkalommal fogok rámutatni.

2. A felvétel kérelmezése.

Felvételi kérvénymintalapok (Ptp. 104. sz. nyomtatványminta) minden postahivatalnál igényelhetők, de azok használata nem kötelező. Elég, ha a „M. kir. Postaigazgatóságnak” bejelentjük, hogy „..... község egyesített pénztára részére (helyen) csekkszámát kívánunk nyitni és a csekkek kibocsátására, illetőleg aláírására feljogosított személyek: X. Y. községi (kör-) jegyző, X. Y. községi bíró, valamint ezek akadályoztatása esetén X. Y. nevű, állást betöltő egyének, akik aláírásuk mellett a község körbélyegzőjét (esetleg a körjegyzői hivatal bélyegzőjét is) kötelesek használni. Meg kell jegyeznünk a bejelentésben, hogy azt a csekkek kibocsátására jogosított összes személyek írták alá és nevük mellett az előírtas bélyegzőket használták. Az aláírásokat és a bélyegzők helyes használatát a postahivatal a kérelem záradékolásával igazolja. A megállapított — 20 pengőt kitevő — törzsbetétet egyidejűleg be kell fizetnünk a „M. kir. Postatakarékpénztár 65.504. számú üzemi számlája, Budapest” című csekkszámra javára.

Ugyanebben a bejelentésben megrendelhetjük a legszükségesebb nyomtatványokat is, de azok árát nem kell feltétlenül befizetni, mert rövid időn belül ugys befizetjük a községi egyesített pénztár egész pénztárkészletét és a megrendelt nyomtatványok ára az azok elkészítéséig bizonyára már befizetett és csekkszámunk javára jóváírt számlakövetelésünkől is levonható.

A m. kir. postatakarékpénztár igazgatósága a számla feletti rendelkezési jogot illetőleg nem elégszik meg a felvétel iránti kérvénynek, illetőleg az azon alkalmazott aláírásoknak s bélyegzőknek a postahivatal által való hitelesítésével, hanem a felvétel megtörténtét tudató értesítéssel együtt megküldi a csekkek kibocsátására jogosítottak aláírásának és a bélyegzőknek hitelesítésére, illetőleg bejelentésére szolgáló Ptp. 311—2. számú űrlapot, még pedig három példányban. Ezeket a postahivatalban kell az említetteknek aláírni és a

megfelelő bélyegzővel (bélyegzőkkel) ellátni. Meg kell említeni azt a körülményt is, hogy a csekkekkel való rendelkezés csak akkor bír érvénnyel, ha a vonatkozó rendelkezést a bejelentettek közül legalább két egyén írta alá. A bejelentések felterjesztése a postahivatal feladata.

Teljesen hibás a csekkszámának a fentemlített elnevezéstől eltérő címet adni. Ezt a hibát én is elkövettem. Tudniillik „Hidas község pénztára Hidas (Baranya vm.)” s nem „Hidas község egyesített pénztára Hidas (Baranya vm.)” címen nyitattam a számlát. Hiba ez azért, mert a számlán nemcsak Hidas község, hanem a körjegyzőségi és körállatorvosi kör érdekeltségeinek s az összes alapok pénztárainak pénze is kezeltetik. Még nagyobb hiba azonban az, ha a háztartási, körjegyzőségi, körállatorvosi s a többi számadási ágak pénztárai címen több csekkszámot nyitunk, mert ez az eljárás megsokszorozza a munkát, költséges s ugyanugy felesleges, mint készpénzkezelés esetén az egyes számadási ágakat megillető készpénznek külön-külön kezelése. Több csekkszámra nyitása csak akkor helyénvaló, ha teljesen külön dolgozó pénzkezelők, illetőleg felelős számadók felelnek egy-egy számadási ágért (pl. üzembért).

Egyesek — így Balassa Márton számvevőségi főtanácsos, a m. kir. belügyminiszter alá rendelt vármegyei számvevőség főnöke, az egri községi közigazgatási tanfolyam előadója, „A községi vagyongazdálkodás és számvitel alkalmazásában álló összes szabályai” című művében — helyénvalónak tartják, ha a számla feletti rendelkezési jogot olyan községekben és körjegyzőségekben, ahol több jegyző van, a községi (kör-) jegyzőre és még egy rendszeresített állásban lévő okl. jegyzőre ruházzák. Ezt az eljárást helytelenítem: a bizalmatlan természetű falusi lakosság előtt nem rokonszenves és már azért sem alkalmas a gyakorlati életben való megvalósításra, mert a községi pénzkezelést szabályozó összes jogszabályainknak az az intenciója, hogy a pénzkezelésnél egy nem tisztviselő előjárósági tag is közreműködjék. Nem árt, ha nagyobb községeknél azt köztjük ki, hogy a csekkek feletti rendelkezést három bejelentett egyén (pl. jegyző, bíró, pénztárnok vagy helyettesük) tartozik minden esetben aláírni. Ne resteljünk — mi jegyzők — a felelősséget tisztviselői állást be nem töltő előljárókkal megosztani, mert a fokozottabb ellenőrzés, illetőleg a felelősségnek a tisztviselői állást be nem töltő előljárókkal való megosztása igen jó hatással van a falu lakosságára és növeli a tisztviselő tekintélyét. Aki ezt szem előtt tartja, ritkán fogja a falu népétől azt hallani, hogy nem tudja, mire fordítja a község pénze.

Sokan a belépési kérvénynek és a csekkezelés tekintetében a m. kir. postatakarékpénztárhoz intézett egyéb bejelentéseknek a főszolgabíró által való hitelesítését, illetőleg láttamozását tartják szükségesnek. Hiszen igaz, hogy ez volna a helyes eljárás, de tudommal a m. kir. postatakarékpénztár igazgatósága minden egyes bejelentésnél ragaszkodik a postahivatalban teljesített aláíráshoz, illetőleg a postahivatal feljegyzéséhez s minden lényeges mozzanatról ugys értesíti a főszolgabíró.

Meg kell említenem, hogy a rendelkezési joggal felruházottak személyében, vagy a bélyegzőkben s általában a jegyzési módban időközben beállott minden változást az eredeti bejelentéssel teljesen azonos módon kell bejelenteni, de az erre szolgáló nyomtatvány (Ptk. 311—4. sz. minta) alsó részén az eredetileg bejelentett jegyzést kell alkalmazni s csak az alatt írják alá az új jogosítottak nevüket. Az ilyen változást bejelentő jelentéshez — természetesen — az ujabban jogosítottak aláírását, illetőleg jegyzési módját feltüntető s három példányban kiállítandó (Ptk. 311—2. sz.) bejelentést is csatolni kell. Ha haláleset miatt egyik vagy másik jogosított aláírása pótolhatatlan, vagy más okok miatt egyik-másik jogosított aláírása mellőzendő volna a jövőben, ugys ezt a körülményt a rendelkezésre jogosult többi bejelentett egyének a fentebb ismertetett módon jelentik be.

3. Kezelési nyomtatványok megrendelése.

Már említettem, hogy a csekkszámra nyitására vonatkozó bejelentésben megrendelhetjük a szükséges kezelési nyomtatványokat is. Ha ezt nem tettük meg, ugys a postatakarékpénztár igazgatósága a felvétel megtörténtét közzé értesítéssel együtt megküldi a nyomtatvány-megrendelésre szolgáló űrlapot (Ptk. 311—3. számú minta.)

Említettem azt is, hogy a nyomtatványok árát nem feltétlenül szükséges beküldeni, azok ára a csekkzámlának a nyomtatványok megküldésével egyidejűleg történő megterhelésével nyer kiegyenlítést. Ha azonban előreláthatólag úgy alakulna a helyzet, hogy a nyomtatványok előbb készülhetnek el, mint amikor a községi pénztár pénzkészletét beküldjük, úgy a törzs-betéttel együtt fizessük be a nyomtatványok árát is. A törzs-betét címén és az előbb említett címen beküldött összeget a postatakarékpénztár a beérkezés után azonnal jóváírja a község csekkzámlájára a számlát — a nyomtatványok árának megfelelő összeg erejéig — csak a nyomtatványok megküldésének időpontjában ferheli meg. Mivel az így beküldött összegek a község követelése, a készpénz kiadást a számadási főkönyv „átfutó” kezelési részében írjuk elő és könyveljük el.

A legszükségesebb nyomtatványokból a következő mennyiségek megrendelését ajánlom:

1.	1 darab 60 darab csekkürlapot tartalmazó könyvet, ára	3.20 P
2.	500 „ befizetési lapot, ára darabonként 2 f	10.— „
3.	100 „ elismervényes átutalási értesítést, darabonkénti ára 1 f	1.— „
4.	200 „ elismervényes kiutalási értesítést, darabonkénti ára 1 f	2.— „
5.	50 „ 20 tételes, fél ives összesítő jegyzéket, darabonkénti ára 13 f	6.50 „
6.	50 „ nagyalakú csekkborítékat, darabonkénti ára 3 f	1.50 „

Ez a rendelés végösszegben: 24.20 P

kiadást jelent.

A felvétel kérelmezésével és a kezelési nyomtatványoknak első ízben megrendelésével megvetettük annak alapját, hogy a község (körjegyzőség) a postatakarékpénztári csekk- és kliringforgalomba bekapcsolódjék. Az ekként meginduló új pénzkezelési rendszer a falusi lakosságot és a községi hivatali ügyintézkedést egyaránt előnyösen fogja szolgálni minden községben.

Klenner Béla.
hidasi körjegyző.

KÖZRENDESZET.

Vádindítványok közlése a rendőrhatóságokkal.

A m. kir. igazságügyminiszter 3900/1935. számú rendeletével elrendelte, az 1912:LIV. t.-c. 103. §-a értelmében, hogy a bíróságok a biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelő hatóságával közöljenek minden olyan bűnösséget megállapító jogerős ítéletet, amelyet biztosítási ügynök bűnügyében az ügynöki működéssel kapcsolatban elkövetett büncselekmény miatt hoztak.

Elrendelte továbbá, hogy a magyar állami és társadalmi rend fokozottabb védelméről szóló 1921:III. t.-c. alá eső büncselekmény miatt első-, közép-, vagy felsőfokú iskolai tanulók ellen indított bünvádi eljárás során az előzetes letartóztatás és a vizsgálati fogság elrendeléséről, továbbá a vizsgálat elrendeléséről, ha pedig vizsgálat nem volt, a vád alá helyezéséről, illetőleg a főtárgyalás kitűzéséről értesítsék a bíróságok az illetékes iskolai hatóságot és ugyanannak küldjék meg az eljárást befejező jogerős határozatot. Ha pedig az 1921:III. t.-c. alá eső büncselekmény miatt elítéltek tudorí oklevele van, az idézett rendelet szerint, a jogerős ítéletet minden esetben meg kell küldeni az illetékes egyetemi hatóságnak.

Itt kétségtelenül nagyon üdvös intézkedésekkel állunk szemben, mert hisz az ellenőrzésre hivatott szervek csak úgy tudnak ellenőrzést gyakorolni, ha értesülnek azokról a dolgokról, amelyek intézkedéseket tesznek szükségessé.

Az igazságügyminiszternek ez a rendelkezése felszínre vet egy másik kérdést is. Jelenleg az a helyzet, hogy a rendőrség jóformán alig szerez tudomást az általa nagy buzgalommal lefolytatott bűnügy további sorsáról. A nyomozás a rendőr és a közigazgatási hatóságok igen fontos tevékenysége. Evvel a tevékenységgel létesül a büntető per alapja és bizony sokszor az egész bűnügynek sorsa attól függ, hogy a nyomozó szervek miként kezelik azt és a nyomozás teljesítésére nézve adott kereteken belül is mily egyéni

felfogást érvényesítenek. Ennek igazolására csak azt kell megemlíteni, hogy a főtárgyaláson gyakran oivassák fel azokat a tanuvallomásokat, amelyeket a nyomozó eljárás során vettek fel, így tehát a rendőri nyomozó tevékenység a bírói kogníciót is közvetlenül befolyásolja.

Tagadhatatlan, hogy a rendőri nyomozó hatóságok nyomozó feladatukat nagy gondnal, fáradsággal és körültekintéssel végzik. Az a tudat, hogy a nyomozás eredménye az ügyészség felülbírálása alá kerül, fokozott buzgóságra ösztönöz, másrészt a nyomozás az anyag belső érdekességénél fogva is felkelti a tisztviselő becsvágyát és igyekeznek munkájába legjobb tudását belevinni.

De a fáradsággal végzett munka gyümölcsét a rendőrhatóság tisztviselője már nem látja. Sokszor egész éven át minden nap nehéz ügyeket nyomoz, de a sok fától nem látja az erdőt. A sok nyomozati cselekményből nem rajzolódik le előtte a vádnak helyes minősítése, mert a vádiratot, vagy a vád megtagadását tartalmazó határozatot vele nem közlik. Talán nem kell különösen magyarázni, hogy az említett iratok olvasása mennyire fejlesztené a tisztviselőknek bűnügyekben való éleslátását, annál is inkább, mert hiszen azok olyan nyomozati alapon épülnek fel, melyet az illető tisztviselő nagy fáradsággal megállapított. Szinte anomáliaszámba megy az, hogy a rendőrhatóság nem szerezhet tudomást arról, hogyan gondolkodik az ügyészség a nyomozás során esetleg módosuló tényállással kifejlődött bűnügyről.

Azt hiszem, hogy méltányos kívánságnak adok kifejezést, ha jelen soraimmal a vádiratoknak, vagy a vád megtagadására irányuló határozatoknak a rendőrhatóságokkal való kötelező közlését szorgalmazom. Ezek az iratok ugyanis litografikus uton több példányban készülnek el, egy példánynak a rendőrhatósághoz való megküldése tehát nehézséget egyáltalán nem okozhat. Idevonatkozólag ugyan minden hatóság külön is megkereshetné az illetékes ügyészséget, de mégis jobb volna ezt a kérdést intézményesen szabályozni. A jelzett iratok birtokában a nyomozó hatóságnak értékes utmutatások fognak rendelkezésre állani, amelyek azután — a hozott ítélettel kiegészítve — a büntetőper különböző fázisait és befejezését tanulságosan fogják szemléltetni és az oktatásra és továbbképzésre is alkalmas anyagul fognak szolgálni.

Rendőri szempontból kétségkívül indokolt tehát az a követelmény, hogy a rendőri nyomozó tevékenység és az ügyészségi vádemelési tevékenység között nagyobb közvetlenség létesíthessék oly értelemben, hogy a nyomozó hatóságok a kezeikből kikerült anyag további formálásáról értesülést nyerjenek, miáltal látóköriük szélesül és ítéletük fejlődik. Ezt fontos gyakorlati érdekek javasolják.

A kérdésnek szorosabban vett közigazgatási oldala is van, amint az az alábbi esetből látható. Allomáshelyemen 16 mézárós ellen az 1920:XII. t.-c. I. §-ának második bekezdésébe ütköző árdragítás miatt eljárás indult, mert a gazdasági helyzet által indokolt árnál drágábban árusították a húst. Az eset a városban nagy feltűnést keltett, mindenki csak azzal foglalkozott. A bajba jutott mézárósok segíteni akartak magukon és minden engedély nélkül érdekes felvonulást rendeztek. Elöl ment két ökör és mellettük egy táblán ezt a felírást vitték: „Egy pengős és egy pengő 20-as hus.” Három hítvány, lesóványodott tehén következett, csupa csont és bőr. Alig vonszolták magukat. Ezek ezt a felírást kapták: „60 és 80 filléres hus.” Ezután pompás áramvonalas személyautó következett, benne egy mézárós mosolygó arccal. Ily módon akarták a mézárósok tanusítani, hogy ők jó húst árusítanak, amelynek megvan az ára. A helyzet azonban az volt, hogy a vásári árak egyáltalában nem emelkedtek és így az áremelésre a legkisebb indok sem volt. Mondani sem kell, hogy ez a felvonulás a városban uralgó nyugtalanságot csak fokozta. A rendőrhatóságnak intézkednie kellett és munkáját nagyban megkönnyítette volna, ha tudomása lett volna arról, hogy az ügyészség vádat emelt-e? Csak később tudta meg beszivárgó hírekből, hogy az ügyészség az egész ügyet a járásbírósághoz utalta és ott meg is indult a tárgyalás.

Már huszonöt évvel ezelőtt szorgalmaztam a vádiratoknak, vagy a vád megtagadását tartalmazó határozatoknak a rendőrhatósággal való közlését. Ezt a szorgalmazást újabban is megismételtem, de eredmény nélkül. Azt hiszem, sikerült jelen cikkemben újból rávilá-

gitanom a kívánság jogos voltára és remélem, hogy az illetékes körök már most nem fognak teljesítése elől elzárkózni. A kérdésnek aktualitást ad egyrészt az igazságügyminiszter rendelete, másrészt a felsorolt gyakorlati szempontok nagy jelentősége.

Dr. Panajoth-Fejér Gyula.

SZOCIÁLIS ÜGYEK.

Közegészségügy.

Uj vármegyei szabályrendelet a községi és (kör-) orvosok díjáról és működéséről.

Bács-Bodrog vármegye th. bizottsága 4757/1934. alisp. 26/jkv. — 1934. sz. a. a községi (kör-) orvosi díjak megállapításáról szabályrendeletet alkotott, amelyet a belügyminiszter 254.948/1934.—XV. szám alatt jóváhagyott.

A szr. 1. §-a a következőket rendeli:

A községi (kör-) orvos a községi kórhöz tartozó községek szegény lakosait köteles ingyen gyógykezeltetni. (1908:XXXVIII. t.-c. 9. §.)

Szegénynek tekintendő az, akit a lakhelye szerint illetékes község előljárósága, tanácsülésben hozott határozattal szegénynek nyilvánít és mint ilyent, az e célra felfektetett lajstromban nyilvántart.

A szegénynek nyilvántartott egyénekéről vezetett községi lajstrom minden év december 31-éig kiigazítandó és azután 15 napra a község házában közzszemlére teendő. Jogukban áll az érdekelteknek a közzszemlére tett lajstromban szereplő egyének szegénnyé történt nyilvánítása ellen a közzszemlére tételt, illetve ennek kihirdetését követő naptól számított 15 nap alatt az illetékes hatósághoz intézendő fellebbezéssel élni.

A 2. és 3. § az 1908:XXXVIII. t.-c. 22. §-ában meghatározott rendelési és beteglátogatási díjakat, a 4. § a műteti díjakat állapítja meg. A 7. § a 2. és 3. § rendelkezéseit kiegészíti. A 4. § azt is kimondja, hogy a községi (kör-) orvosok helyben, illetőleg az orvosi kör területén csakis a szabályrendeletben felsorolt műteti ténykedéseket végezhetik, illetőleg kötelesek elvégezni.

Az 5. § szerint éjjel végzett műtétek — kivéve a szülészeti műtéteket — a 4. §-ban megállapított díjak 50%-ával magasabban díjazandók.

A 6. § szerint a műtét egyes mozzanatait, amennyiben magát a műtétet is ugyanaz a községi (kör-) orvos végezte, külön műtétként fel nem számíthatók.

A 8. § a következő rendelkezéseket teszi: minden községi és körorvos köteles naponta — vasárnap kivételével — két rendelő órát tartani és pedig délelőtt 7—9, d. u. 1—3 óra között egy-egy órát. Vasárnap a rendelő óra csak délelőtt tartandó meg. Éjjel alatt nyáron az esti 8 órától reggeli 5 óráig, télen az esti 8 órától reggeli 8 óráig terjedő idő értendő. A nyári és téli évszakot egymástól május 1-je, illetve szeptember 1-je választja el.

PÉNZÜGY.

A m. kir. Közigazgatási Biróság pénzügyi osztályának ítéletei.

Társulati adó. 13952/1930. P.
T. H. Ö. 11. §.

A berendezési értékű tárgyak adómentesen birható vagy tartalékolható hányada mindenkor a beszerzési érték és nem az előző leírásokkal már csökkentett érték.

T. H. Ö. 13. §. 20489/1930. P.

Az értékesítkenési leírás mértékét nem lehet azon a címen emelni, hogy az előző években leírás nem volt.

Illetékek. 7316/1930. P.
III. szab. 123. §.

Az okirat bemutatásának kötelezettsége akkor sem szűnik meg, ha az okirat a bemutatási határidő lejártá előtt másnak a birtokába ment át.

III. szab. 94. §. 1. p. 14490/1931. P.
A végrendeletet tartalmazó okirat elfogadója az okirati illetékért kezességgel tartozik.

1914:XLIII. t.-c. 79. §.

A zárgondnokot a bélyegfeljegyzés kedvezménye nem illeti meg.

11735/1931. P.

1920:XXXIV. t.-c. 20. §.

Nyilvántartásba vett illetéknél a behajtási elévülés kezdeti időpontja a haszonélvezet megszűntét bejelentő beadvány kelte.

9067/1931. P.

1920:XXIV. t.-c. 42. §.

A kényszeregyességi eljáráshoz nem lehet felemelt illetéket követelni attól, aki az illeték elsősorban fizetésére kötelezve nem volt.

15699/1931. P.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK.

(E rovatban csupán egyes előszetőknek közigazgatási szakba vágó kérdéseire adunk véleményt. A községek és jegyzőségek előszetése jogán csak azokat a kérdéseket vesszük figyelembe, melyek a jegyző, illetőleg vezető jegyző ellenjegyzésével is ott vannak látva. A névtelen vagy illetékellen kérdéseket mellőzzük. Az adott véleményekkel a kérdést eldöntöttnek nem tekintjük s arra minden tárgyiagos észrevételnek tért nyitunk.)

I.

Lehet-e a városnak teljes joghatállyal ház- és földbérllőivel olyan értelmű megállapodást kötni, mely szerint a bérlők hozzájárulnak bérhátralékaik közadók módjára való behajtásához? Ez a két oldalú megállapodás csak egymásközt hatályos vagy pedig bérhátralék miatt a városi adóhivatal által eszközölt zálogolás harmadik személyekkel — különösen hitelezőkkel — szemben is jogérvényesnek tekinthető-e? Az eszmét az a tény vetette fel, hogy a városi bérlők hátralékainak peresítése bírói eljárás során igen költséges és hosszadalmas, tehát úgy a bérlőkre, mint a bérbeadó városra nézve egyáltalán nem mondható előnyösnek. A közadók módjára való behajtás ezzel szemben gyors és igen olcsó, tehát a bérlőnek igen kis megterhelésével jár. Kérdés csupán az, hogy egy harmadik hitelező és maga a polgári bíróság is kénytelen-e elfogadni irányadóan a felek között történt ezt a megállapodást és a város hivatkozhatik-e egy későbbi bírói foglalás esetén a közadók módjára már megelőzőleg eszközölt foglalás során szerzett elsőbbségi igényére?

Válasz. A magánjogi jogcímen keletkezett követelések a szerződő felek erre irányuló kikötése esetén sem hajthatók be közadók módjára, ha csak valamely törvény bizonyos magánjogi természetű követelésekre nézve a közigazgatási eljárást és a közadók módjára való behajtást nem rendszeresíti, mint például a kiskorúak tartásdíjának vagy a gyámok kezén levő számadási maradványnak megállapítását és behajtását. Ennélfogva a bérek és haszonbérek közigazgatási uton való behajtása magánfelek közötti szerződésben jogérvényesen nem köthető ki s ily megállapodás sem a szerződő felekre, sem harmadik személyre nézve nem kötelező. A bérek és haszonbérek közadók módjára csak akkor hajthatók be, ha a hátralékos bér (haszonbér) tartozás községi bírósági ítélet vagy fizetési meghagyás alapján a kisebb polgári peres ügyek értékhatárát nem haladja meg s ennélfogva a végrehajtást a községi bíróság fogatosítja. A bér (haszonbér) tartozás behajtása tekintetében a rendes bírói eljárásnál egyszerűbb eljárást is lehet jogérvényesen kikötni és pedig az 1874:XXXV. t.-c. 111. §-ában foglaltak szerint kiállított közjegyzői okiratban. (69.)

II.

Községemben községi iskola van. Eddig az iskola költségvetését az iskola elkészítette minden év július havának elején, áttette azt a községhez, a község az iskola költségvetését a rendes háztartási költségvetésekkel egyidejűleg letárgyalta s jóváhagyás végett a vármegye alispánjához felterjesztette. Most a miniszterközi bizottság ezt az eljárást kifogásolta. Szerinte ugyanis a közigazgatási bizottságnak kell a költségvetést előzőleg letárgyalni. Igaz, hogy a 44246/1902. VKM. számú községi iskolaszéki utasítás 17. §-a ilyen rendelkezést tartalmaz, de ez, nézetem szerint, nem vonatkozhatik a jelen esetre. Az átteni községi iskolánál ugyanis a tanítók fizetésükre államsegélyt kapnak s ez az államsegély az iskola költségvetésébe be sem jön, csupán azon kiadások szerepelnek, amelyeket kizárólag a község mint iskolafentartó visel. Ilyen kiadások a tanítók fizetéséhez adott községi hozzájárulás, a taní-

tók lakáspénze, hitoktató tiszteletdíja, gazdasági ismétlődő iskolai tiszteletdíj, tanítói nyugdíjjaruléka, dologi kiadások, tanszerek, fűtés, világítási költségek, iskola tisztogatási költségek, — szóval olyan költségek, melyek változók és a község által viselendők. Nézetem szerint a község autonóm joga szenved sérelmet, ha az iskolaszék saját hatáskörében kiadásokat vesz fel az iskola költségvetésébe s a község megkérdése nélkül jóváhagyatja a közigazgatási bizottsággal az iskola költségvetését. Az iskolaszék a község vagyónával nem rendelkezhetik, a községre kötelező kiadásokat meg nem állapíthat. A község által eddig követett eljárás szerintem helyes s nincs igazá a miniszterközi bizottságnak.

Válasz. A 44246/1902. VKM. sz. alatt kiadott iskolaszéki szabályzat 17. §-a értelmében, ha az iskola összes szükségleteiről kizárólag a község gondoskodik, az iskolai költségvetést az előjárásához kell betervezni. De ha az állam az iskolát segélyben részesíti, az iskolai költségvetést augusztus hó 1-éig az iskolaszék a közigazgatási bizottsághoz terjeszti fel. Az iskola költségvetésébe egyébként csak a rendes kiadásokat és bevételeket kell felvenni. Az iskolaszék a jövő évben szükséges iskolafejlesztési, felszerelési és beruházási szükségleteket is köteles számbavenni és javaslatát tárgyalás és a községi költségvetésbe való felvétel végett köteles az előjárásához áttenni. A rendes kiadásokról és bevételekről készített iskolai költségvetés kiadásait és bevételeit tehát a község az előző évi összegektől eltérő összegekben csak a közigazgatási bizottság jóváhagyása után állíthatja be, míg a rendkívüli kiadásokat csupán a községi költségvetésbe kell felvenni s azok az iskolai költségvetés tárgyul nem szolgálnak. Ezidőszerint ettől az eljárástól eltérni nem lehet, mert csak a közoktatásügyi hatóság t. i. a közigazgatási bizottság közoktatásügyi albizottsága állapíthatja meg, hogy melyek azok a kiadások, amelyek az iskolafenntartás érdekében okvetlenül szükségesek s amelyeket ennél fogva a község teljesíteni köteles. A rendkívüli kiadások pedig a község döntése alá tartoznak. (49.)

III.

Milyen jogszabály alapján és milyen összegű helyettesítési díj illeti meg a véglegesen megüresedett vármegyei főorvosi állásra kinevezett helyettest, ha a helyettes 1926. óta teljes szolgálati idővel a VIII. fizetési osztály 2. fokozatából nyugalomba helyezett járásorvos? Az állami nyugdíjtörvény 34. §-a ugyanis csak az ideiglenesen nyugdíjazottak berendelése és helyettesítési díja felől intézkedik. Véleményem szerint azonban ez a jogszabály, minthogy a jelen esetben véglegesen nyugdíjazott tisztviselőről van szó, nem alkalmazható.

Válasz. A már nyugdíjazott, de újból szolgálatba lépett községi alkalmazott az 5100/1924. M. E. r. 24. pontja alapján csupán az új állással egybekötött legalacsonyabb illetményekre tarthat számot. Ennél fogva a kérdéses nyugalmazott járási orvost a helyettesítés tartamára, nyugdíjának beszüntetése mellett, a VIII. fizetési osztály 3. fizetési fokozatának megfelelő fizetés és lakáspénz illeti meg. (72.)

IV.

En M. községnél 1916. év március hó 1. óta vagyok, mint napidíjas alkalmazott. 1931. december 1-én a község felmondott, de végkielégítést, sem nyugdíj ellátást nem adott, hanem 1932. év január hó 1-vel újból alkalmazott, úgy, hogy 1916. év óta megszakítás nélkül állok a község szolgálatában. A most üresedésben lévő és rövidesen választásra kerülő állást szeretném megpályázni, amely nem nyugdíjas állás, hanem minden három évben választás alá esik. Kérdés, hogy a nyugdíjtörvény szerint, amennyiben erre az állásra beválasztásának, megszűnnék a nyugdíjigényem, illetőleg a szolgálat folytonossága megszakad-e? Felmondás esetén kapnék-e végkielégítést vagy nyugdíjat?

Válasz. A községi napidíjas irodai alkalmazottnak ezidőszerint sem végkielégítésre, sem nyugdíjra nincs igénye. Még kevésbé számíthat annak a jövőben való elismerésére, ha időről-időre választás alá eső állásra való megválasztásával díjnoki szolgálatának folytonossága megszakad. (67.)

V.

Kérem szíves értesítésüket, hogy az alábbi esetben van-e családi pótlékra igény, vagy méltányossági

alapon kérhető-e? En ugyanis 13 éves szolgálattal, értesítővel ellátott díjnoknó vagyok. Most három éve férjhezmentem és két gyermekem után, akik ebből a házasságból vannak, szeretnék családi pótlékot kapni. Férjem él, 50 éves, tönkrement papirkereskedő, aki az én fivérem üzletében segédkezik havi 25–30 pengőért, amit hol megkap, hol nem, amint azt az üzleti bevétel engedi. Tehát nincs kereset nélkül és mivel szellemi és testi erejének teljes birtokában van, nem is keresetképtelen és mégis a mai gazdasági viszonyok között a megélhetése az én keresetem nélkül lehetetlen volna. Férjem az iparjogáról lemondott és vagyontalansági esküt tett le. A fronton két teljes évig teljesített szolgálatot, 15.000 korona hadikölcsönt jegyzett, ami után 90 pengő segélyt kapunk egy évre.

Válasz. A községi szolgálatban alkalmazott férjes nőnek gyermekei után családi pótlékra férje életében nincs igénye. Gyermekei után családi pótlékra méltányossági alapon sem számíthat. (70)

Nagy reménykedéssel vesznek részt sokan ismét abban a lehetőségben, amit az új osztálysorsjáték nyújt. Akinek sorsjegye van, alapos a kilátása, hogy egy kis befektetés árán nagy vagyónra tehet szert. Hol nyerhet ma 30, 40, 50, 100, 200, 300 ezer pengőt? A m. kir. osztálysorsjáték módot, alkalmas ad, hogy kisebb, nagyobb nyereségben részesüljön bárki; mindenkinek és az összes sorsjegyeknek egyforma a nyeresési esélye. Az új sorsjáték húzása *április 13-án* kezdődik. Az első osztály sorsjegyek hivatalos ára: egész = 24, $\frac{1}{2}$ = 12, $\frac{1}{4}$ = 6, $\frac{1}{8}$ = 3 pengő az összes főárusítóknál.

HIRDETÉSEK

KÜLÖNFÉLÉK.

1371/1935. K. szám. Kiskunfélegyházi járás főszolgabírája.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskunfélegyházi járásához tartozó *Jászszentlászló községben* üresedésben lévő *segédjegyzői állásra* ezennel pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62.000/1926. P. M. számú rendeletben megállapított, illetőleg a mindenkor érvényben lévő illetményesökkenítő rendeletekkel megszabott fizetés, lakbér és esetleg családi pótlék.

Felhívom pályázni óhajtókat, hogy képesítésüket, eddigi alkalmaztatásukat, a kommun és a forradalmak alatt tanúsított erkölcsi és politikai magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérelmüket folyó évi *április hó 10. napjának déli 12 órájáig* hozzám nyújtsák be.

Az állás helyettesítés útján be van töltve. A választás iránt később fogok intézkedni.

Kiskunfélegyháza, 1935 március 22-én.

Főszolgabíró hivatalból távol:

Dr. Felföldy Emil tb. szolgabíró.

Kiadótulajdonos: dr. Némethy Károly.
A szerkesztésért felelős: dr. Mártonffy Károly.

MAGYAR KIRÁLYI
OSZTÁLYSORSJÁTÉK

főárusítói kéri

hogy mindazok, akik a postán küldött sorsjegyek árát még nem egyenlítették ki, szíveskedjenek a megfelelő összeget azonnal megfizetni, mert a nyereséigény csak úgy biztosítható, ha a sorsjegyek ára az előírt 30 fillér költséggel együtt a húzás előtt kiegyenlítettett.

Aki azonban bármely oknál fogva a sorsjegyet nem akarja megtartani, küldje azonnal vissza az illetékes helyre, mert az idejében ki nem fizetett sorsjegyek semmi jogot nem biztosítanak, a főárusítóknak azonban kárt okoznak, ha azokat nem kapják vissza.